

Finansiering av konservering

Konservering av grevliga ätten Douglas begravningsvapen i Vreta klostets kyrka.

VRETA KLOSTERS KYRKA NORR om Linköping har en mycket lång och innehållsrik historia. Strax invid det tidigmedeltida gravkapellet för kung Inge Stenkilson och drottning Helena, har den grevliga ätten Douglas – som än idag residerar i det närbelägna Stjärnorps – anlagt ett praktfullt gravkor. Det iordningställdes 1663 för fältmarskalken och krigsrådet greve Robert Douglas och vid sidan av honom vilar här flera framstående anförvanter i rikt utstyrda kistor. Ättens huvudbaner och anvapen fyller väggarna. Dessa begravningsvapen har nu efter två decennier på annan plats konserverats och åter hängts upp i gravkoret. Vapnens praktfulla bemålning och förgyllning riskerade att gå förlorade. Polykromin har säkrats genom ett omfattande konserveringsarbete på Östergötlands länsmuseum.

Det var i samband med en renovering 1989 som begravningsvapnen och tillhörande begravningsfanor togs ned och placerades i församlingshemmets källare i väntan på konservering. Där hade de förmodligen kunnat bli liggande i många år till, om inte Linköpings stift och Östergötlands länsmuseum tillsammans hade arbetat för deras återuppsättande.

Vid relationsändringen mellan kyrka och stat år 2000, avtalades att staten ska ersätta Svenska kyrkan för delar av de kostnader som vården av det kyrkliga kulturarvet innebär. Utgångspunkten för denna *kyrkoantikvariska ersättning* är att det kyrkliga kulturarvet är en angelägenhet för alla och att kyrkan har ansvar för att det ska vårdas, förvaltas och tillgängliggöras. Ersättningen fördelas till församlingarna efter ett ansökningsförfarande, där såväl länsstyrelser som Riksantikvarieämbetet bereds möjlighet att yttra sig. Det är dock stiftsstyrelserna som fattar ersättningsbesluten, vilket innebär att Svenska kyrkan har fått ett ökat eget ansvar för vården av det kyrkliga kulturarvet.

Linköpings stift har därför låtit genomföra en inventering av kyrkliga inventarier för att skaffa överblick över bestånd och skadeläge.

Huvudbaner efter konservering.
FOTO: ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Berörda församlingar har sedan kontaktats med erbjudande om att söka pengar till att genomföra konserveringsinsatser. Ett gott samarbete mellan stiftskansliet och länsmuseumens konservatorsateljéer har varit en absolut förutsättning för det framgångsrika arbete som har utförts under de senaste åren.

Vreta klostets församling hade tidigare ställt sig avvaktande till propåer om att konservera begravningsvapnen. För församlingen har det varit Vreta klostets medeltida historia som man har velat lyfta fram, snarare än stormaktstiden. Efter diskussioner med stiftet och länsmuseumet godtog församlingen emellertid att söka kyrkoantikvariska medel. Ersättning beviljades med 90 procent av kostnaderna, medan återstående 10 procent betalades av församlingen.

Ett bärande argument för församlingens beslut att återställa gravkoret, var att detta vore helt i linje med den restaureringsideologi som i Sverige introducerades genom Sigurd Curmans arbeten just i Vreta kloster 1915–17. Den curmanska restaureringsideologin utgick från att varje tidsskikt i en kyrka är viktigt och ska

få komma till sin rätt. Detta innebar en helomvändning från 1800-talets ”stilrestaureringar”, där man hade eftersträvat en stilren men konstlad arkitektur och inredning.

Men det kan konstateras, att utan den statliga kyrkoantikvariska ersättningen hade församlingen aldrig haft möjlighet att själva finansiera detta omfattande konserveringsprojekt. Statens och Svenska kyrkans gemensamma insatser är helt avgörande för det fortsatta bevarandet av det kyrkliga kulturarvet, även av den del som utgörs av vårt rika arv från stormaktstidens adessläkter. ☞

Gunnar Nordanskog, stiftsantikvarie, Linköpings stift och Eva Ringborg, konservator, avd. chef för Kulturvård och Löfstad slott, Östergötlands länsmuseum